

Dosarul nr. 2ra-15/19

Prima instanță: Judecătoria Drochia, sediul Râșcani (jud: S. Godorogea)

Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud: S. Procopciuc, E. Grumeza, N. Chircu)

DECIZIE

13 martie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul
judecătoriai

Oleg Sternioală
Ala Cobăneanu
Svetlana Filincova
Victor Burduh
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursul declarat de către Igor Catan reprezentat de avocatul Tatiana Vicol,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Igor Catan împotriva Întreprinderii cu Capital Străin „VicMobile” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la rezoluțiunea contractului și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 8 mai 2018 a Curții de Apel Bălți, prin care a fost admis apelul declarat de Întreprinderea cu Capital Străin „VicMobile” Societate cu Răspundere Limitată, a fost casată hotărârea din 11 ianuarie 2018 a Judecătoriai Drochia, sediul Râșcani și a fost emisă o nouă hotărâre de respingere a acțiunii,

c o n s t a t ă:

La 6 iulie 2017 Igor Catan a depus cerere de chemare în judecată împotriva ÎCS „VicMobile” SRL cu privire la rezoluțiunea contractului și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că a activat în cadrul ÎCS „VicMobile” SRL (magazinul Moldcell) orașul Soroca, iar la 28 februarie 2017 la cererea companiei respective a semnat un contract de împrumut în sumă de 18 361 de lei.

A menționat că suma respectivă nu i-a fost transmisă, iar el nu a înțeles sensul încheierii prezentului contract.

Astfel, la 6 martie 2017 prin scrisoare recomandată, a cerut companiei ÎCS „VicMobile” prezentarea informației și rezilierea contractului de împrumut.

În cererea adresată a indicat că compania nu și-a onorat obligațiunile de transmitere a sumei stipulate în contract.

La fel, prin cererea dată, în temeiul Legii cu privire la accesul la informație nr. 982 din 11 mai 2000, a solicitat copia autentică a documentului contabil prin care se confirmă transmiterea sumei de 18 361 de lei.

Din motivul că ÎCS „VicMobile” SRL nu și-a onorat obligațiunile de transmitere a banilor, a cerut rezilierea contractului de împrumut din 28 februarie 2017.

A specificat că la baza cererii de prezentare a documentului contabil care confirmă transmiterea împrumutului este pusă o obligație ce rezultă din încheierea unui contract de împrumut, însă faptul transmiterii banilor către împrumutat este negat de însuși împrumutător.

Reclamantul și-a întemeiat acțiunea pe prevederile art. 733, 735, 867 Cod civil.

A solicitat rezoluțiunea contractului de împrumut încheiat la 28 februarie 2017 între ÎCS „VicMobile” SRL și Igor Catan, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 11 ianuarie 2018 a Judecătorei Drochia, sediul Râșcani, cererea de chemare în judecată a fost admisă. S-a rezolvit contractul de împrumut încheiat la 28 februarie 2017 între ÎCS „VicMobile” SRL și Igor Catan. S-a încasat din contul ÎCS „VicMobile” SRL în beneficiul lui Igor Catan cheltuielile de judecată în sumă de 4100 lei, compuse din taxa de stat în sumă de 100 lei și cheltuieli de asistență juridică în sumă de 4000 lei.

La 5 februarie 2018 ÎCS „VicMobile” SRL a declarat apel împotriva hotărârii din 11 ianuarie 2018 a Judecătorei Drochia, sediul Râșcani.

Prin decizia din 8 mai 2018 a Curții de Apel Bălți, a fost admis apelul declarat de ÎCS „VicMobile” SRL, a fost casată hotărârea din 11 ianuarie 2018 a Judecătorei Drochia, sediul Râșcani și a fost emisă o nouă hotărâre prin care cererea de chemare în judecată a fost respinsă integral.

La 24 august 2018 Igor Catan reprezentat de avocatul Tatiana Vicol, a declarat recurs împotriva deciziei din 8 mai 2018 a Curții de Apel Bălți.

În susținerea recursului a invocat dezacordul cu decizia instanței de apel, considerând-o neîntemeiată și ilegală prin faptul că a fost emisă cu aplicarea și interpretarea eronată a normelor de drept material.

În special a relevat că, decizia instanței de apel urmează a fi casată datorită administrării de noi probe în instanța de apel, și anume a certificatului din 7 mai 2018 eliberat de contabilul-șef al companiei, din care rezultă recalificarea sumei date în împrumut, fiind astfel încălcat pricipiul fundamental al contradictorialității și egalității armelor în proces.

La fel, a menționat că instanța de apel a interpretat eronat legea în privința rezoluțiunii contractului și greșit a reținut că doar creditorul are dreptul de a înainta astfel de cerințe.

În acest sens, a relatat că rezoluțiunea poate fi invocată de orice parte contractuală, deoarece legea nu limitează acest drept nici creditorului și nici debitorului.

A mai precizat că suma de bani în baza contractului de împrumut, nu a fost transmisă și nu există vreun document contabil în acest sens.

Recurentul a solicitat admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și menținerea hotărârii primei instanțe.

În conformitate cu art. 434 Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea

nu prevede altfel. Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.

Curtea de Apel Bălți a pronunțat decizia contestată la 8 mai 2018, iar potrivit avizului de recepție a scrisorii recomandate, recurentul a recepționat decizia în data de 27 iunie 2018 (f.d.149).

Astfel, recursul declarat la 24 august 2018, este în termen.

La 1 octombrie 2018, în conformitate cu art. 439 alin. (2) Cod de procedură civilă, în adresa intimatului a fost expediată copia recursului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței.

Intimatul ÎCS „VicMobile” SRL nu și-a valorificat dreptul procedural respectiv și nu a depus referință în termenul stabilit.

Prin încheierea Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție din 19 decembrie 2018, recursul declarat de Igor Catan reprezentat de avocatul Tatiana Vicol, a fost considerat admisibil și transmis Colegiului lărgit pentru a fi examinat în fond.

În conformitate cu art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces. Completul din 5 judecători decide asupra oportunității invitării tuturor participanților sau a reprezentanților acestora pentru a se pronunța cu privire la problemele de legalitate invocate în cererea de recurs.

Astfel, pentru elucidarea problemelor de legalitate invocate în cererea de recurs, prin încheierea din 13 februarie 2019 a Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție a fost dispusă invitarea participanților în proces.

În ședința instanței de recurs reprezentantul recurentului Igor Catan – avocatul Victor Felișcan (în baza mandatului din 4 martie 2019, nr. 1248913) a susținut recursul declarat pe temeiurile și motivele invocate. Suplimentar, a menționat că în cazul în care instanța de judecată va constata că actul juridic este nul, aceasta poate să invoce nulitatea absolută din oficiu.

Reprezentantul intimatului ÎCS „VicMobile” SRL - Mirela Căușac (în baza procurii din 3 martie 2019, valabilă pe un termen de un an) a solicitat respingerea recursului, cu menținerea deciziei instanței de apel.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe și a emite o nouă hotărâre prin care a respinge acțiunea și a constata nulitatea absolută a actului juridic, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărârea primei instanțe, pronunțând o nouă hotărâre.

Din materialele cauzei s-a constatat că prin cererea de chemare în judecată, Igor Catan a solicitat rezoluțiunea contractului de împrumut încheiat la 28 februarie 2017 cu ÎCS „VicMobile” SRL, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Fiind investită cu judecarea cauzei, prima instanță a ajuns la concluzia de a admite cererea de chemare în judecată, a rezolvi contractul de împrumut încheiat la 28 februarie 2017 între ÎCS „VicMobile” SRL și Igor Catan și a încasa din contul

ÎCS „VicMobile” SRL în beneficiul lui Igor Catan cheltuielile de judecată în sumă de 4100 lei, compuse din taxa de stat în sumă de 100 lei și cheltuielile de asistență juridică în sumă de 4000 lei.

În argumentarea soluției, prima instanță a reținut că ÎCS „VicMobile” SRL nu și-a onorat obligațiunile asumate în baza contractului de împrumut nr. 3 din 28 februarie 2017 de a transmite mijloacele bănești, iar din acest motiv instanța de judecată a considerat că este întemeiată cerința lui Igor Catan privind rezoluțiunea contractului invocată în temeiul art. 735 Cod civil, deoarece la caz, există o neexecutare esențială a contractului din partea unei părți.

Judecând apelul declarat de către ÎCS „VicMobile” SRL, Curtea de Apel Bălți prin decizia din 8 mai 2018 a casat hotărârea primei instanțe și a emis o nouă hotărâre, prin care a respins integral cererea de chemare în judecată.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a menționat că prima instanță incorect a ajuns la concluzia de a admite acțiunea, deoarece nu s-au constatat careva temeiuri pentru rezoluțiunea contractului de împrumut.

De asemenea, instanța de apel a relevat că dreptul pentru a cere rezoluțiunea contractului în temeiul art. 735 Cod civil, îl are doar creditorul, pe când în raportul juridic dedus judecării, Igor Catan are calitatea de debitor.

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că atât concluzia instanței de apel, cât și a primei instanțe, sunt greșite și rezultate din interpretarea eronată a normelor de drept material, ceea ce în conformitate cu prevederile art. 432 alin. (2) lit. c) Cod de procedură civilă, constituie temei de declarare a recursului și respectiv, de casare a actului judecătoresc de dispoziție.

În susținerea opiniei enunțate, instanța de recurs menționează prevederile Codului civil până la modificările operate prin Legea nr.133/2018 în vigoare la 1 martie 2019.

Astfel, conform art. 867 alin. (1) Cod civil, prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.

Conform prevederilor art. 668 alin. (1) Cod civil, contractul încheiat legal obligă părțile nu numai la ceea ce au stipulat expres, dar și la tot ceea ce rezultă din natura lui în conformitate cu legea, cu uzanțele sau cu principiile echității.

În interpretarea acestor norme, se va reține că contractul încheiat legal dă naștere drepturilor și obligațiilor civile, părțile fiind ținute să execute întocmai prestațiile la care s-au obligat.

Actele cauzei atestă că, Igor Catan a activat în funcția de vânzător-consultant în cadrul companiei ÎCS „VicMobile” SRL.

Potrivit actelor de inventariere din 28 februarie 2017, semnate inclusiv de către Igor Catan, în casa și depozitul magazinului din orașul Soroca, ce aparține ÎCS „VicMobile” SRL, au fost descoperite mai multe neajunsuri.

Tot la 28 februarie 2017, între ÎCS „VicMobile” SRL în calitate de împrumutător și Igor Catan în calitate de împrumutat, a fost încheiat contractul de împrumut nr.3, prin care ÎCS „VicMobile” SRL a transmis lui Igor Catan suma de

18 361 de lei, iar acesta s-a obligat să restituie aceeași sumă până în data de 28 aprilie 2017.

Potrivit pct. 1.2 al contractului, suma împrumutului se acordă în momentul semnării contractului.

Iar conform pct. 2.1 al contractului menționat, scopul acordării împrumutului este stingerea datoriei împrumutatului.

Astfel, instanța de recurs notează că împrumutul este un contract sinalagmatic și dă naștere la obligații reciproce pentru ambele părți, iar pentru încheierea lui este necesară atât realizarea acordului de voință, cât și transmiterea bunului care formează obiectul contractului.

Conform art. 206 alin. (1) și (2) Cod civil, obiect al actului juridic este obligația persoanei care a încheiat actul juridic. Obiectul actului juridic trebuie să fie licit, să se afle în circuit civil și să fie determinat sau determinabil cel puțin în specia sa.

Obiect al actului juridic sunt acele acțiuni sau inacțiuni, la care se obligă persoana în virtutea actului juridic încheiat. Obligația poate consta în a da, a face ori a nu face, iar pentru ca actul juridic să ia ființă și să fie valabil, este necesar ca obiectul să existe.

Întru confirmarea transmiterii mijloacelor bănești conform contractului de împrumut, ÎCS „VicMobile” SRL nu a prezentat careva probe, iar contractul atestă doar faptul încheierii acestuia și nicidecum transmiterea de către împrumutător a sumei de bani ce constituie obiectul contractului.

În acest sens, nu poate fi reținut ca întemeiat argumentul intimatului ÎCS „VicMobile” SRL precum că transmiterea banilor este confirmată prin pct. 1.2 al contractului de împrumut, din care rezultă că suma împrumutului se acordă în momentul semnării contractului.

De altfel, faptul transmiterii sumei de bani de către ÎCS „VicMobile” SRL urma a fi confirmat în sensul pct. 13 al Normelor pentru efectuarea operațiunilor de casă în economia națională a Republicii Moldova aprobate prin hotărârea Guvernului nr. 764 din 25 noiembrie 1992, care arată că eliberarea numerarului din casele întreprinderilor se efectuează prin dispoziții de plată sau alte scripte întocmite în modul corespunzător (borderouri de plăți, cereri de eliberare a numerarului, conturi etc.) cu aplicarea ștampilei cu atributele dispoziției de plată, ceea ce la caz intimatul nu a prezentat.

În cazul dat nu poate fi luat în considerare certificatul din 7 mai 2018 eliberat de contabilul-șef al ÎCS „VicMobile” SRL privind recalificarea sumei în împrumut, deoarece acest înscris nu denotă transmiterea banilor către Igor Catan, cu atât mai mult a fost administrat în instanța de apel contrar prevederilor art. 372 Cod de procedură civilă (în vigoare până la 1 iunie 2018).

Instanța de recurs reține că în speța dedusă judecătii, Igor Catan a pretins că ÎCS „VicMobile” SRL nu și-a onorat obligațiunea de a transmite suma de bani conform contractului de împrumut nr.3 din 28 februarie 2017, iar din acest motiv a solicitat rezoluțiunea contractului.

În condițiile art. 737 alin. (1) Cod civil, rezoluțiunea contractului operează prin declarație scrisă față de cealaltă parte.

Prin cererea din 6 martie 2017 adresată ÎCS „VicMobile”, Igor Catan și-a exprimat intenția de rezoluțiune a contractului de împrumut, însă la cererea dată nu a primit niciun răspuns.

Potrivit art. 733 Cod civil, contractul nu poate fi altfel rezolvit, reziliat sau revocat decât în temeiuri prevăzute de lege sau prin acordul părților.

Conform art. 735 Cod civil, o parte poate rezolvi contractul dacă există o neexecutare esențială din partea celeilalte părți. Pentru determinarea neexecutării esențiale, în special se iau în considerare următoarele circumstanțe: neexecutarea privează substanțial creditorul de ceea ce acesta se aștepta de la executarea contractului, cu excepția cazului când debitorul demonstrează că nu a prevăzut și nu putea să prevadă în mod rezonabil rezultatul scontat; executarea întocmai a obligațiilor ține de esența contractului; neexecutarea este intenționată sau din culpă gravă; neexecutarea dă temei creditorului să presupună că nu poate conta pe executarea în viitor a contractului.

Scopul acestui articol este de a desluși condițiile rezoluțiunii în cazul neexecutării esențiale a contractului, din care de asemenea rezultă că doar contractul valabil încheiat produce efecte juridice, adică dă naștere drepturilor și obligațiilor pentru părțile acestui contract, iar cauza rezoluțiunii apare ulterior momentului încheierii.

Prin urmare, instanța de recurs notează că rezoluțiunea este sancțiunea care intervine în cazul neexecutării culpabile a obligațiilor și presupune un act juridic valabil încheiat.

În conformitate cu art. 216 alin. (1) Cod civil, actul juridic este nul în temeiurile prevăzute de prezentul cod (nulitate absolută).

Potrivit art. 217 alin. (1) Cod civil, nulitatea absolută a actului juridic poate fi invocată de orice persoană care are un interes născut și actual. Instanța de judecată o invocă din oficiu.

În conformitate cu art. 221 alin. (2) Cod civil, actul juridic încheiat cu intenția de a ascunde un alt act juridic (actul juridic simulat) este nul. Referitor la actul juridic avut în vedere de părți se aplică regulile respective.

Prin simulație se înțelege operațiunea juridică care implică existența de fapt a două acte, dintre care unul este aparent și nu este menit să producă niciun efect, iar altul este secret, care diferă de cel aparent privitor la natura, părțile sau conținutul operației juridice.

Simulația poate fi subiectivă sau obiectivă. Este obiectivă simulația atunci când se referă la natura sau conținutul actului juridic.

Indiferent că prin aceasta se urmărește să se facă a crede în existența unui act care, în realitate, nu există, sau să ascundă natura actului real printr-un act aparent deghizat ori să marcheze adevăratele condiții ale actului real sau persoanele care îl încheie, simulația constituie un acord între părțile contractante pentru a ascunde adevărata convenție intervenită între ele.

În măsura în care nu există un contraînscriș, aceasta nu înseamnă că nu există un act secret, ci doar că acesta fie nu poate fi probat, fie poate fi probat în alte condiții prevăzute de lege.

În conformitate cu art. 118 alin. (3) Cod de procedură civilă, circumstanțele care au importanță pentru soluționarea justă a cauzei sunt determinate definitiv de instanța judecătorească pornind de la pretențiile și obiecțiile părților și ale altor

participanți la proces, precum și de la normele de drept material și procedural ce urmează a fi aplicate.

Analizând circumstanțele cauzei prin prisma normelor de drept citate, instanța de recurs constată caracterul simulat al contractului de împrumut nr. 3 din 28 februarie 2017 încheiat între ÎCS „VicMobile” SRL și Igor Catan în privința naturii juridice a convenției, în sensul că acesta a fost încheiat cu scopul de a stinge datoria salariatului în urma inventarierii efectuate la magazinul în care acesta activa.

Față de acest aspect, reprezentantul ÎCS „VicMobile” SRL atât prin referința depusă la cererea de chemare în judecată, cât și în ședința instanței de recurs a recunoscut că împrumutul nu a avut loc efectiv, iar părțile au ajuns la înțelegerea de a stinge obligația salariatului față de angajator apărută în urma inventarierii, prin încheierea contractului de împrumut. Or, acest fapt nu a fost negat nici de către recurentul Igor Catan.

Corespunzător, instanța de recurs reține că contractul de împrumut nr. 3 din 28 februarie 2017 este unul simulat, deoarece părțile la momentul semnării acestuia, prin simulație au manifestat intenția de a ascunde conținutul real al actului juridic.

În asemenea circumstanțe, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție conchide că contractul de împrumut nr. 3 din 28 februarie 2017 încheiat între ÎCS „VicMobile” SRL și Igor Catan, este lovit de nulitate, întrucât s-a constatat că prin încheierea acestuia de fapt se ascund raporturile juridice născute în urma relațiilor de muncă dintre salariat și angajator, contractul fiind semnat cu intenția de a ascunde o situație care s-a produs, dar nicidecum nu atestă existența unui împrumut.

Totodată, instanța de recurs menționează că în baza contractului de răspundere materială din data de 27 decembrie 2016, Igor Catan poartă răspundere pentru bunurile ce i-au fost încredințate, iar odată ce între părți există raporturi obligaționale de muncă, răspunderea materială a salariatului pentru prejudiciul cauzat angajatorului, urmează a fi determinată în temeiul prevederilor reglementate de legislația muncii.

În condițiile descrise, instanța de recurs conchide că cererea de chemare în judecată cu privire la rezoluțiunea contractului urmează a fi respinsă, deoarece nu există temei de rezoluțiune a contractului de împrumut în sensul solicitat de către recurentul Igor Catan, or, pentru a invoca neexecutarea esențială și a cere rezoluțiunea contractului, acesta trebuie să fie valabil încheiat, pe când în speța dată, actul juridic este nul din momentul încheierii acestuia.

În contextul celor expuse, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel, nu pot fi menținute, deoarece au fost emise cu aplicarea greșită și interpretarea eronată a normelor de drept material.

Reieșind din considerentele menționate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul declarat de către Igor Catan reprezentat de avocatul Tatiana Vicol, a casa decizia din 8 mai 2018 a Curții de Apel Bălți și hotărârea din 11 ianuarie 2018 a Judecătorei Drochia, sediul Râșcani și a emite o nouă hotărâre

prin care a respinge cererea de chemare în judecată și a constata nulitatea absolută a contractului de împrumut nr. 3 din 28 februarie 2017.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) Cod de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție
d e c i d e :

Se admite recursul declarat de către Igor Catan reprezentat de avocatul Tatiana Vicol.

Se casează decizia din 8 mai 2018 a Curții de Apel Bălți și hotărârea din 11 ianuarie 2018 a Judecătorei Drochia, sediul Râșcani, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Igor Catan împotriva Întreprinderii cu Capital Străin „VicMobile” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la rezoluțiunea contractului și încasarea cheltuielilor de judecată, și se emite o hotărâre nouă prin care:

Se respinge cererea de chemare în judecată depusă de Igor Catan împotriva Întreprinderii cu Capital Străin „VicMobile” Societate cu Răspundere Limitată cu privire la rezoluțiunea contractului și încasarea cheltuielilor de judecată.

Se constată nulitatea contractului de împrumut nr. 3 din 28 februarie 2017 încheiat între Întreprinderea cu Capital Străin „VicMobile” Societate cu Răspundere Limitată și Igor Catan.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

judecătorii

Oleg Sternioală

Ala Cobăneanu

Svetlana Filincova

Victor Burduh

Tamara Chișca-Doneva